

Budapesten játszik a Porcupine Tree

Budapest, 2009. június 2., kedd (MTI) - Miután bejelentették, hogy november elsején - húszéves fennállása óta most először - Budapesten, a Petőfi Csarnokban lép fel a brit Porcupine Tree (PT), a koncertnaptárra tekintve minden túlzás nélkül kijelenthető, hogy a magyar főváros idén a progresszív rock előtt tiszteleg.

Igaz persze, hogy elmúltak azok az idők, amikor a progresszív, szimfonikus rock nagyjágyúi igazán nagyot tudtak szólni, a rockzene fősodrában tudtak maradni, s milliós lemezadásokat tudtak produkálni - ám azok, akik ezeknek a bandáknak a rajongói közé tartoznak, vélhetően nem nagyon bánják, hogy kedvenceiket nem popikonokként, hanem "csak" fantasztikus zenészekként tisztelhetik. A fantasztikum emlegetése amúgy a Porcupine Tree munkásságát méltatva különösen helyénvaló lehet: a Pink Floyd munkásságában feltűnő pszichodelikus zenei elemeket ők ugyanis alapvető jelentőségű motívummá avatták a számaikban, s ez még azzal együtt is igaz, hogy a PT legutóbbi albumain - Deadwing (2005), Fear Of A Blank Planet (2007) - a progresszív rock felől részben a progresszív metálhoz látszik megérkezni.

A lényeg azonban így is, úgy is változatlan: az 1987-ben alakult PT csapata - közülük is a leginkább jelesül Steven Wilson, a banda gitáros-énekes frontembere - a progresszív zene kísérletezői közül azok közé tartozik, akik nem a hangszeres virtuozitást kiélve alkotnak pompás építményeket, hanem atmoszférát teremtve, hangulati íveket kimunkálva, egymásba lágyan áttűnő hangképeket megfestve vonnak be a világukba.

Ha a hetvenes évek szimfonikus rockjának óriásaival keressük a párhuzamokat, akkor abban maradhatunk, hogy a Porcupine Tree inkább a Pink Floyd örökségét őrzi, a Dream Theater pedig inkább az ELP vagy a Yes hagyományaira épít. A nemzetközi szaksajtó efféle kijelentéseit - különösen pedig azt a tételt, hogy a PT nem volna más, mint a "kilencvenes évek" Pink Floydja - Steven Wilson persze többször vitatta. El lehet ismerni: Steven Wilson joggal tiltakozik még a látszata ellen is, hogy híján lenne annak a kreativitásnak, amellyel eredetét alkothatna. Túl azon, hogy legfontosabb zenekarában több mint húsz éven át vette ki a részét a félreismerhetetlen PT-hangzás megteremtéséből és folyamatos modernizálásából, egész sor side-projectben is kamatoztatja a tehetségét. A No-Man elnevezésű formációjával art-rockot játszik, a Bass Communionnal az ambient és a drone határain mozog, a Blackfielddel populárisabb dalokat jegyez, egyszemélyes vállalkozása, az I.E.M. pedig a PT eredendően is kísérletező effektjeivel folytat újabb kísérleteket - már a pszichedelikus space rock irányába fordulva.

A külső szemlélő számára ezeknél is érdekesebb együttműködés, zenészbarátság az, amely Wilson és Mikael Akerfeld, a svéd Opeth frontembere között alakult ki, bár azért ennek is megvan a maga logikája. Steven Wilson az Opeth két lemezén is játszott (Deliverance, Damnation), s Akerfeld is felbukkant a PT vendégzenészei között. A kapocs nem más, mint a progresszivitás - ez köti össze az Opeth progresszív death metálját és a PT pszichedelikus progmetálját. Rockzenei szakírók számára ugyanilyen izgalmas kapcsolat lehet az is, hogyan szövődnek rokoni szálak a PT és a brit progrock kultikus formációja, a King Crimson között: a PT-ben a King Crimson jelenlegi dobosa, Gavin Harrison vezeti a ritmusszekciót, de a Deadwing című albumon ott gitározott például Adrian Belew, a King Crimson oszlopos tagja is.

S ha már annyi szó eshet mindarról, ami megmagyarázható és feltérképezhető a PT világában, az is feltétlenül említést érdemelhet még, ami túl van a zene logikáján és a műfaj tradícióin: ez pedig nem más, mint Steven Wilson énekhangja. A szimfonikus rock nagyjainak életművében eleve védjegynek számít egy-egy karakteres énekhang: elég csak Greg Lake (ELP) férfiasan telt, bársonyosan, de mégis energikusan zengő énekére, Jon Anderson (Yes) gyermekien tiszta, magasan szárnyaló, angyali ártatlanságot sugárzó

hangjára vagy Roger Waters (Pink Floyd) fájdalmas suttogásoktól a szenvedélyes kiáltásokig ívelő patetikus és teátrális előadásmódjára utalni. Nos, Steven Wilson hangja a progrock mára már megdicsőült énekhangjainak ebben a panteonjában is csodaszámba megy: egyszerre érző, érzékeny és szofisztikált. Kierződik belőle a magányos és szomorú kisfiúk hangjának zárkózottsága és érzékenysége - az a rutin, ahogy a világban elidegenülő szerzetek behúzódnak a saját belső univerzumokba. De ott van ebben a kicsit tüskés, kicsit izgatott gyerekhangban egy vénséges vén öreg bölcsessége is - a világról megalkotott, már régen késszé formált tudásnak a hangja.

Ezt a tudást már 1991 óta őrzik a Porcupine Tree albumai, amelyeknek sorát az On The Sunday Of Life nyitotta. A 2000-es években eddig négy albumot jegyeztek (Lightbulb Sun, In Absentia, Deadwing, Fear Of A Blank Planet), s nem sokkal a budapesti fellépés előtt várható tizedik stúdióalbumuk megjelenése. Számos hivatalos és félhivatalos válogatás- és koncertlemez mellett 2006-ban Arriving Somewhere címmel egy DVD-t is kiadtak.

A multiinstrumentalista, de a koncerteken főként gitárral a kézben látható énekes és zeneszerző Steven Wilson mellett a PT felállását Richard Barbieri (billentyűs hangszerek), Colin Edwin (basszusgitár) és Gavin Harrison (dob) teljesíti ki.

Toót-Holló Tamás
MTI